

Наталя Будна
Марко Беденко

МАТЕМАТИКА

Підручник для 3 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2020

УДК 51(075.2)
Б 90

Підручник створено за типовою освітньою програмою,
розробленою під керівництвом О. Я. Савченко

Будна Н. О.

Б 90 Математика : підручник для 3 кл. закладів загальн. середн. освіти : у 2-х ч. Ч. 1. / Н. О. Будна, М. В. Беденко. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2020. — 112 с. : іл.

ISBN 978-966-10-6010-3

Підручник за своїм змістом відповідає Державному стандарту початкової освіти та типовій освітній програмі, розробленій під керівництвом О. Я. Савченко.

Система завдань і вправ спрямована на формування й закріплення обчислювальних навичок, розвиток логічного мислення та просторової уяви, вироблення вмінь аналізувати, порівнювати і самостійно робити висновки.

Для учнів та учениць 3 класу.

УДК 51(075.2)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Дорогий третьокласнику! Дорога третьокласнице!

Вітаємо тебе з початком навчального року, протягом якого ти продовжиш вивчати основи математики й пізнавати секрети математичної мови. На шляху до знань вірним другом і порадником тобі стане цей підручник. Разом із ним ти повториш арифметичні дії з одноцифровими і двоцифровими числами у межах 100, дослідити таблиці множення та ділення, ознайомишся із діленням з остачею та новим геометричним матеріалом. А ще — будеш виконувати дії з іменованими числами, розв'язувати різноманітні сюжетні й практичні задачі.

Цікаві криптограми, анаграми, числові «змійки», «мережива», завдання на повороти, уявне розрізування фігур, дослідження діаграм, розв'язування логічних задач зроблять процес навчання захоплюючим і нестандартним.

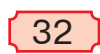
Зорієнтуватись у типах завдань тобі допоможуть уже знайомі позначення.

Бажаємо успіхів!

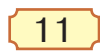
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

 — завдання для класної роботи

 — межа матеріалу уроку

 — завдання підвищеної складності

 — робота в парах/групах

 — завдання для домашньої роботи

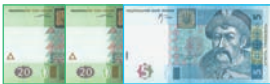
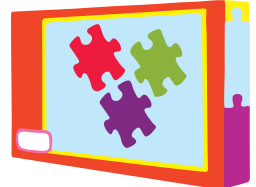
 — порівняй

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА 2 КЛАС. СОТНЯ

- 1 На українських грошових купюрах є портрети великих українців. Пригадай, кого зображено на цих купюрах.

- 2 Скільки гривень коштує кожна іграшка?

- 3 В одному дециметрі 10 сантиметрів.
 $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$

В одному метрі 10 дециметрів.
 $1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$

Запиши, вставляючи потрібні числа. Що спільного у кожній парі рівностей?

Зразок.

$$1 \text{ дм } 3 \text{ см} = \boxed{13} \text{ см}$$

$$6 \text{ м } 3 \text{ дм} = \boxed{63} \text{ дм}$$

$$10 + 3 = \boxed{13}$$

$$60 + 3 = \boxed{63}$$

$$5 \text{ дм } 1 \text{ см} = \boxed{} \text{ см}$$

$$4 \text{ м } 5 \text{ дм} = \boxed{} \text{ дм}$$

$$50 + 1 = \boxed{}$$

$$40 + 5 = \boxed{}$$

- 4 Скільки в кожному з даних чисел десятків? одиниць? Розташуй літери в порядку зростання чисел і прочитай слово.

56	72	49	90	63
А	Л	М	О	С

- 5 Якими фігурами позначили доданки, а якою — суму?

$$\triangle + \square = \diamond$$

- 6 Розклади числа на розрядні доданки за зразком.

Зразок. $48 = 40 + 8$

$$35 = \square\square + \square \quad 78 = \square\square + \square \quad 92 = \square\square + \square$$

- 7 Розглянь фрагмент числового ряду. Знайди попереднє й наступне числа для числа 60.

Виконай дії за допомогою числового ряду.

$$61 + 1 \quad 55 - 1 \quad 59 + 2 \quad 62 - 2 \quad 53 + 3 \quad 61 - 3$$

- 8 Розв'яжіть і порівняйте задачі.

1) Від дошки довжиною 56 см відрізали кусок завдовжки 6 см. Скільки сантиметрів дошки залишилося?

2) Паркан завдовжки 43 м продовжили ще на 10 м. Скільки метрів становить довжина паркану тепер?

- 9 $54 + 1$ $20 + 10$ $48 - 1$ $72 - 10$ $36 - 6$ $58 - 8$
 $29 + 1$ $90 - 70$ $43 - 3$ $26 + 70$ $40 + 6$ $75 - 5$

- 10 Яке число отримаємо, додавши до найбільшого двоцифрового числа найменше одноцифрове?

- 11 $34 + 1$ $50 + 10$ $84 - 1$ $72 - 60$
 $26 + 1$ $90 - 40$ $48 - 8$ $24 + 40$
 $54 - 4$ $63 - 1$ $50 + 5$ $28 + 10$

- 12 В іграшковому комплекті 60 солдатів і 10 офіцерів. Скільки всього військових у цьому комплекті?

- 13 Прочитай вирази. Перевір, чи правильно знайшли їхні значення.

$$\begin{array}{ccc} 25 + 1 & 90 - 1 & 53 + 20 \\ 84 - 20 & 73 - 3 & \end{array} \rightarrow \begin{array}{|c|c|c|c|c|c|} \hline 2 & 6 & & 8 & 9 & 7 & 3 \\ \hline & & 6 & 4 & & 7 & 0 \\ \hline \end{array}$$

14 $23 + 21 = \square\square$

$54 - 21 = \square\square$

$62 + 16$

$21 + 56$

$72 - 11$

$68 - 46$

$22 + 51$

$84 - 72$

$46 + 23$

$41 + 56$

15 $5 \text{ дм } 4 \text{ см} + 2 \text{ дм } 1 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$ $54 + 21 = \square\square$

$9 \text{ м } 7 \text{ дм} - 4 \text{ м } 2 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$ $97 - 42 = \square\square$

- 16 Якою фігурою позначили зменшуване? від'ємник? різницю?

$\diamond - \square = \triangle$

- 17 Пригадай! У математиці змінні й невідомі величини та геометричні фігури позначають латинськими літерами.

Велика буква	A	B	C	D	E	F	I	K	L	M	O	X
Мала буква	a	b	c	d	e	f	i	k	l	m	o	x
Назва букви	a	бе	це	де	е	еф	і	ка	ель	ем	о	ікс

Якими літерами позначили доданки й суму? зменшуване, від'ємник, різницю?

$k + l = m$

$d - e = f$

- 18 Яке число отримаємо, віднявши від найменшого трицифрового числа найменше двоцифрове?

Периметром трикутника називають суму довжин його сторін.

21 Турист і туристка вирушили з однієї точки у протилежних напрямках. Туристка зробила 45 кроків, а турист — на 21 крок менше. Скільки кроків їх тепер розділяє?

 $53 + 26$

42 - 31

$79 - 37$

 $11 + 42$

$$53 + 26 = 79 \rightarrow 79 - 37 \rightarrow 42 - 31 \rightarrow 11 + 42 \rightarrow 53$$

Diagram illustrating the addition of 18 and 21, and the subtraction of 12. A pink arrow points from 18 to 21, and a blue arrow points from 21 to 12.

18 39 27 48 36

24 Гіацинт коштує 65 грн, а фіалка на 42 грн дешевша. Скільки гривень коштують гіацинт та фіалка разом?

25	$34 + 33$	$41 + 52$	$79 - 17$	$88 - 44$
	$25 + 54$	$87 - 42$	$41 + 53$	$45 + 51$

26 Виконай дії усно, записуючи лише відповіді.

$34 + 12$	$41 + 36$	$63 - 12$	$24 - 13$
$25 + 32$	$62 + 13$	$48 - 36$	$99 - 72$

27	$8 \text{ дм} + 7 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$	$8 + 7 = \square \square$
	$5 \text{ см} + 7 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$	$5 + 7 = \square \square$
	$6 \text{ дм} + 9 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$	$6 + 9 = \square \square$

28	$7 + 5$	$6 + 7$	$9 + 3$	$16 - 8$	$11 - 5$
	$8 + 3$	$7 + 2$	$6 + 5$	$18 - 9$	$19 - 9$

29 Щоб перевірити дію додавання, треба від суми відняти один із доданків. Якщо отримаємо другий доданок, то дію виконано правильно.

<i>Перевірка</i>	
$25 + 43 = 68$	$68 - 25 = 43$
	$68 - 43 = 25$

Виконай додавання з перевіркою.

$43 + 21$	$64 + 15$	$58 + 31$
-----------	-----------	-----------

30 Від дошки довжиною 1 м 1 дм відрізали кусок завдовжки 4 дм. Яка довжина залишку?

31 Склади і розв'яжи задачу.

Дівчаток
на 3 більше

Зверни увагу! Напрям стрілки вказує, яке з чисел більше (або менше).

- 32 У кожній рівності знайди літеру, якою позначили більше число.

$$A + 3 = B$$

$$C - D = 2$$

$$X - 1 = Y$$

33

В одній гривні 100 копійок.
1 грн = 100 к.

- 1) Скільки потрібно таких монет, щоб отримати 1 грн?

- 2) Виконай дії спочатку з гривнями, а потім — із копійками.

$$23 \text{ грн } 60 \text{ к.} + 12 \text{ грн } 10 \text{ к.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ к.}$$

$$48 \text{ грн } 90 \text{ к.} - 17 \text{ грн } 20 \text{ к.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ к.}$$

- 34 Запиши вирази у вигляді числового ланцюжка.

$$5 + 7$$

$$6 + 9$$

$$12 - 6$$

$$15 - 10$$

- 35 Аліна і Антон вирушили назустріч один одному. Антон пройшов до зустрічі 42 кроки, а Аліна — на 11 кроків менше. Скільки кроків розділяло їх на початку руху?

36

$$9 \xrightarrow{+7} \xrightarrow{-8}$$

- 37
$11 - 2$	$12 - 3$	$15 - 7$	$8 + 5$	$7 + 5$
$11 - 5$	$12 - 6$	$14 - 8$	$5 + 9$	$8 + 9$

- 38 Альбом коштує 23 грн 60 к., а блокнот на 11 грн 40 к. дешевший. Скільки гривень коштують альбом і блокнот разом?

39

$5 + 7$	$4 + 8$	$9 + 9$	$15 - 6$	$11 - 3$	$16 - 8$
$6 + 5$	$7 + 8$		$18 - 9$	$14 - 7$	

40

$7 + 8$	$9 + 4$	$15 - 6$	$13 - 6$
---------	---------	----------	----------

$$\begin{array}{l}
 41 \quad x + 6 = 10 \\
 x = 10 - 6 \\
 x = 4 \\
 \hline
 4 + 6 = 10 \\
 10 = 10
 \end{array}$$

Це — **рівняння**. Розв'язати рівняння — означає знайти таке числове значення змінної, при якому рівність буде правильною.

42 Повтори правило і розв'яжи рівняння.

Щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок.

$$5 + x = 11$$

$$x + 6 = 12$$

43 Складіть, розв'яжіть і порівняйте задачі.

1)

Було

7

Прилетіло

5

Стало

?

2)

Було

?

Прилетіло

5

Стало

12

3)

Було

7

Прилетіло

?

Стало

12

Друга і третя задачі є **оберненими** до першої.
Усі три задачі — **взаємно обернені**.

44 Побудуй прямокутник зі сторонами 2 см і 1 см. Знайди його периметр.

45 Виконай дії спочатку з гривнями, а потім — із копійками.

$$57 \text{ грн } 20 \text{ к.} - 36 \text{ грн } 10 \text{ к.} + 6 \text{ грн } 50 \text{ к.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ к.}$$

$$99 \text{ грн } 90 \text{ к.} - 24 \text{ грн } 30 \text{ к.} - 2 \text{ грн } 10 \text{ к.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ к.}$$

$$64 \text{ грн } 50 \text{ к.} + 21 \text{ грн } 30 \text{ к.} - 3 \text{ грн } 50 \text{ к.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ к.}$$

46 На полиці стояло 8 книг. Коли туди поставили ще декілька, то на полиці стало 11 книг. Скільки книг поставили на полицю?

47 $15 - 7$ $14 - 8$ $16 - 1$ $6 + 6$ $9 + 5$

 $11 - 9$ $16 - 4$ $11 - 7$ $5 + 7$ $7 + 8$

48 $3 + 8$ $2 + 9$ $8 + 7$ $11 - 5$ $13 - 4$ $15 - 6$
 $7 + 5$ $6 + 4$ $16 - 8$ $14 - 9$

49 1) Перевір, чи правильно записали парами вирази з однаковими значеннями.

$5 + 8$ $5 + 7$ $4 + 8$ $3 + 8$ $6 + 7$ $5 + 6$

$5 + 8 = 6 + 7$ $4 + 8 = 5 + 7$ $3 + 8 = 5 + 6$

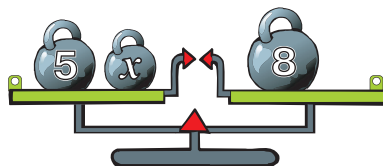
2) Запиши вирази з однаковими значеннями парами.

$7 + 4$ $8 + 7$ $2 + 9$ $6 + 9$ $9 + 3$ $6 + 6$

50 Розв'яжи рівняння, яке відповідає малюнку.

$$5 + x = 8$$

$$5 - x = 8$$

51 Складіть, розв'яжіть і порівняйте задачі. Доведіть, що вони взаємно обернені.

1) Було 15 З'їли 6 Залишилось ?

2) Було 15 З'їли ? Залишилось 9

3) Було ? З'їли 6 Залишилось 9

52

$14 + 5$

$14 - 5$

$7 + 9$

$8 + 6$

$18 - 4$

$11 - 4$

$5 + 8$

$7 + 4$

53

Якщо у виразі є дужки, то спочатку виконують дії в дужках.

$50 - (20 - 10)$

$90 - (10 + 30)$

54

Перевір, чи правильно вибрали схематичний малюнок до кожного завдання.

1) На островці посадили ялинку, а зліва від неї — дубок. (Малюнок А.)

2) На островці посадили ялинку, а потім — дубок, причому так, що ялинка опинилася зліва від дубка. (Малюнок Б.)

55

$$2 + 9 - 8$$

56

На стоянці стояли автомобілі. Коли 7 автомобілів поїхало, на стоянці залишилося ще 6. Скільки автомобілів було на стоянці спочатку?

57

Розв'яжи рівняння.

$4 + x = 11$

$2 + x = 15$

$x + 7 = 16$

58

$$\begin{array}{cc} 4 + 9 & 9 + 9 & 8 + 3 \\ & 7 + 4 & 6 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} 12 - 5 & 18 - 9 & 11 - 7 \\ & 14 - 7 & 16 - 8 \end{array}$$

59

Запиши парами вирази з однаковими значеннями.

$$17 - 9 \quad 14 - 7 \quad 12 - 8 \quad 16 - 8 \quad 13 - 9 \quad 15 - 8$$

60

Поясни, як виконали додавання і віднімання.

$26 + 4 = 20 + (6 + 4) = 20 + 10 = 30$

$40 - 2 = 30 + (10 - 2) = 30 + 8 = 38$

61

$50 + x = 70$

$20 + x = 40$

62 Розв'яжіть і порівняйте задачі.

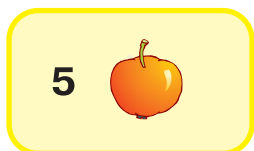
1) У ящику лежало 5 яблук, а груш — на 20 більше.
Скільки груш лежало в ящику?

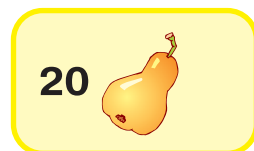
Груш
на 20 більше

2) У кошику лежало 5 яблук і 20 груш. На скільки більше груш, ніж яблук, лежало в кошику?

Груш
на ? більше

Пригадайте! Як знайти, на скільки одне число більше (менше) за інше?

63 $23 + 8$ $17 + 3$

$40 - 9$ $40 + 1$

$63 + 7$ $45 + 5$

$50 - 3$ $50 - 30$

64 Склади і розв'яжи задачу за виразом, використовуючи у запитанні слова «На скільки дорожче...».

56 грн 70 к. – 32 грн 40 к.

65 $43 + 7$ $60 - 8$ $5 + 7 - 3$ $54 - (4 + 6)$

$52 + 8$ $40 - 3$ $4 + 8 - 5$ $45 - (32 - 11)$

66 $28 + 2$ $27 + 3$ $64 + 6$ $21 - 1$ $90 - 7$ $40 - 9$
 $29 + 10$ $45 + 5$ $43 - 3$ $60 - 5$

67 Поясни способи обчислень.

$34 + 7 = (34 + 6) + 1 = 40 + 1 = 41$

$34 + 7 = 30 + (4 + 7) = 30 + 11 = 41$

$71 - 8 = (71 - 1) - 7 = 70 - 7 = 63$

$71 - 8 = 60 + (11 - 8) = 60 + 3 = 63$

68

$38 + 5$

$35 + 9$

$35 + 7$

$37 + 7$

$36 + 6$

$39 + 4$

69

Розгляньте схему першої задачі та рівняння, складене за цією схемою. Складіть рівняння за схемою другої задачі. Розв'яжіть задачі.

1)

Було

10

Припливло

?

Стало

30

$10 + x = 30$

2)

Було

?

Припливло

20

Стало

40

70

Назвіть точки, які містяться всередині прямокутника $OPRS$.

71

Перевір додавання відніманням.

$26 + 30$

$40 + 60$

$32 + 4$

72

Знайди робота, який випередив усіх роботів з більшими, ніж у нього, номерами.

73

$$64 \xrightarrow{+7} \xrightarrow{-9}$$

74

На аеродромі було 20 літаків. Коли з рейсів повернулося декілька літаків, то на аеродромі стало 28 літаків. Скільки літаків повернулося з рейсів?

75

$42 + 8$

$64 + 7$

$85 - 3$

$81 - 9$

$54 + 32$

$56 + 7$

$84 + 9$

$56 - 7$

$53 - 8$

$36 - 12$

ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

76 $64 + 9$ $61 + 9$ $34 + 8$ $45 - 7$ $95 - 8$ $41 - 5$
 $39 + 4$ $42 + 9$ $33 - 9$ $43 - 6$

77

+	6	5
	3	2
	9	7

Коли додають числа у стовпчик, одиниці пишуть під одиницями, десятки — під десятками.

У стовпчику додають спочатку одиниці, а потім — десятки.

78
$$\begin{array}{r} 54 \\ + 22 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 46 \\ + 21 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 42 \\ + 20 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 17 \\ + 81 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 \\ + 32 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 61 \\ + 26 \\ \hline \end{array}$$

79 У параді брали участь 32 солдати і 12 матросів. Скільки всього солдатів і матросів брало участь у параді?

80 Оля вирізала витинанку завдовжки 6 см, Марійка — на 10 см довшу, ніж Оля, а Юркова витинанка вийшла на 4 см довша, ніж Марійчина. Яка довжина Юркової витинанки?

Оля

Марійка

Юрко

81

Щоб перевірити віднімання додаванням, треба до різниці додати від'ємник. Якщо отримаємо зменшуване, то дію виконано правильно.

Перевірка: $74 - 23 = 51$ $51 + 23 = 74$

Виконай віднімання з перевіркою.

$$40 - 30$$

$$53 - 6$$

82

$$x - 20 = 45$$

$$x = 45 + 20$$

$$x = 65$$

$$65 - 20 = 45$$

$$45 = 45$$

Щоб знайти невідоме зменшуване, треба до різниці додати від'ємник.

83

Склади та розв'яжи задачу.

Було

?

Витратили

Залишилось

84

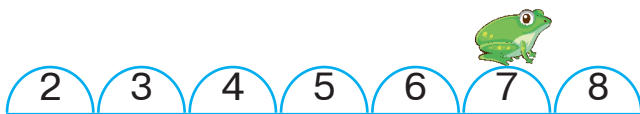
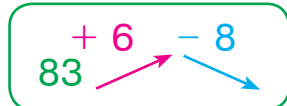
Розглянь малюнки. Поміркуй, яке число покаже вага, коли до гирі прив'язати повітряну кульку. Поясни, чому.

85

Жабка зробила два стрибки з купини на сусідню купину й опинилася на купині із непарним номером. Назви номер купини, з якої вона стартувала.

86

87

Маса мішка 45 кг, рюкзак на 21 кг легший, ніж мішок, а сумка легша від рюкзака на 12 кг. Яка маса сумки?

88

$$63 + 9$$

$$51 - 8$$

$$44 + 9$$

$$82 - 6$$

$$41 + 25$$

$$48 + 7$$

$$62 - 5$$

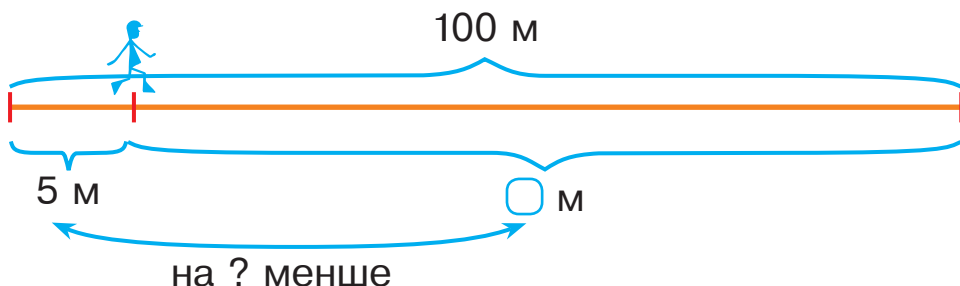
$$59 + 3$$

$$51 - 5$$

$$54 - 32$$

89 $66 + 6$ $88 + 8$ $44 + 4$ $93 - 8$ $57 - 6$ $41 - 2$
 $77 + 7$ $55 + 5$ $62 - 9$ $54 - 9$

- 90 Відстань від дому до школи 100 м. Василько пройшов 5 м. На скільки менше метрів шляху Василько пройшов, ніж залишилося пройти?

91

$$\begin{array}{r} 54 \\ - 32 \\ \hline 22 \end{array}$$

Коли віднімають числа у стовпчик, десятки пишуть під десятками, одиниці — під одиницями.

У стовпчику віднімають спочатку одиниці, а потім — десятки.

92 54 68 57 99 84 55
 $- 23$ $- 15$ $- 34$ $- 46$ $- 62$ $- 12$

- 93 Щоб перевірити віднімання відніманням, треба від зменшуваного відняти різницю. Якщо отримаємо від'ємник, то розв'язання правильне.

Перевірка

$$77 - 56 = 21 \qquad 77 - 21 = 56$$

Виконай віднімання з перевіркою.

$$12 - 7$$

$$36 - 8$$

94

$$89 - x = 80$$

$$x = 89 - 80$$

$$x = 9$$

$$89 - 9 = 80$$

$$80 = 80$$

Щоб знайти невідомий від'ємник, треба від зменшуваного відняти різницю.

95

Склади і розв'яжи задачу.

Було

Витратили

?

Залишилось

96

Складіть, розв'яжіть і порівняйте задачі.

1)

Було

9

Приїхало

3

Стало

?

2)

Було

9

Приїхало

?

Стало

12

Пригадайте! Як називаються такі задачі стосовно одна одної?

97

Жабка зробила два стрибки з купини із парним номером на купину також із парним номером. Назви номер купини, з якої вона стартувала. Яка буде відповідь, якщо вилучити вказівку про парні номери?

98

Доріжка має складатися із 50 тротуарних плиток. Майстер виклав лише 4 плитки. На скільки менше плиток майстер виклав, ніж залишилося викласти?

99

Виконай дії письмово.

$$54 + 15$$

$$62 - 21$$

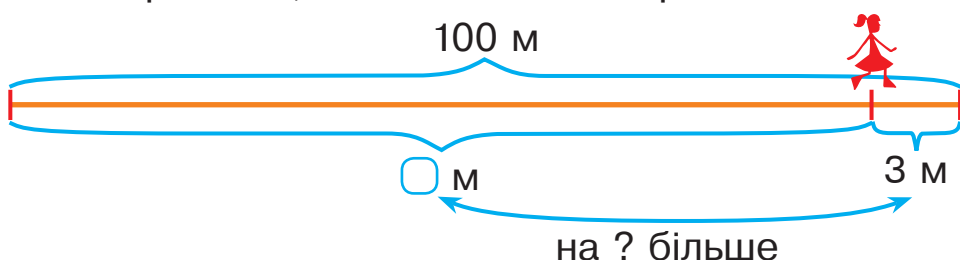
$$62 - 20$$

$$54 + 31$$

$$59 - 37$$

100 $57 + 7$ $33 + 3$ $78 + 7$ $29 - 8$ $93 - 6$ $45 - 9$
 $69 + 8$ $44 + 9$ $41 - 5$ $68 - 8$

- 101 Відстань від дому до магазину 100 м. Мама пройшла майже всю відстань, і до магазину їй залишилося пройти лише 3 м. На скільки більше метрів мама пройшла, ніж залишилося пройти?

- 102 У тата було 100 грн. Він купив для сина пазли за 80 грн. На скільки більше гривень тато потратив, ніж у нього залишилося?

- 103 Досліді, як додавати двоцифрові числа з переходом через розряд.

$$\begin{array}{r} 35 \\ + 27 \\ \hline 62 \end{array}$$

- 104
$$\begin{array}{r} 46 \\ + 37 \\ \hline 83 \end{array}$$
 Пояснення. До 6 додамо 7 — буде 13. Це 1 дес. і 3 од.; 3 од. записуємо під одиницями, а 1 дес. пам'ятаємо (ставимо крапку над десятками). Додаємо десятки: 4 дес. і 3 дес. — буде 7 дес., та ще 1 дес. — буде 8 дес. Записуємо цифру 8 під десятками. Отримали число 83.

105
$$\begin{array}{r} 34 \\ + 48 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 56 \\ + 19 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 52 \\ + 27 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 43 \\ + 39 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 54 \\ + 37 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 36 \\ + 41 \\ \hline \end{array}$$

- 106 Шнури завдовжки 28 м та 49 м з'єднали в один. Знайди довжину утвореного шнура.

107 Склади і розв'яжи три взаємно обернені задачі.

Було
14

Поїхало
6

Залишилось
?

108 У цих рівностях усі числа замінили літерами. Яка літера позначає найбільше число у кожній рівності?

$$A + B = C$$

$$X - Y = Z$$

109 Для приготування страв у їдальні до обіду використали 18 морквин, а після обіду — 26. Скільки всього морквин використали в їдальні за день?

110

$54 + 23$	$76 - 41$	$53 + 16$	$52 - (12 - 6)$
$38 + 58$	$71 - 46$	$64 + 17$	$64 - (8 + 6)$

111

$64 + 28$	$65 + 34$	$33 + 56$	$74 - 27$	$92 - 29$	$40 - 27$
$13 + 38$	$29 + 18$	$63 - 36$	$74 - 31$		

112

4	3
-	25
1	8

Пояснення. Від 3 од. відняти 5 од. не можемо, тому візьмемо один десяток із чотирьох. Щоб це пам'ятати, поставимо крапку. 1 дес. і 3 од. — це 13. Від 13 віднімаємо 5 — буде 8. Записуємо 8 під одиницями. Десятків залишилося 3. Від 3 дес. віднімаємо 2 дес. — буде 1 дес. Записуємо під десятками. Отримали число 18.

113 Знайди різницю чисел 56 та 29 із коментуванням. Зроби перевірку.

114

$\begin{array}{r} 42 \\ - 15 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 78 \\ - 19 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 54 \\ - 32 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 65 \\ - 48 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 56 \\ - 38 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 95 \\ - 57 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

115 У магазині було 87 велосипедів. Протягом дня продали 18 велосипедів.

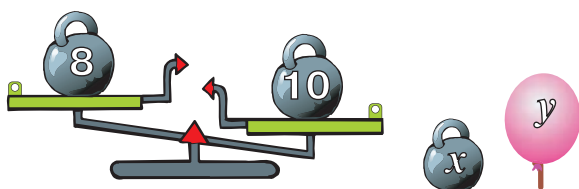
На які з цих запитань можна дати відповідь, виконавши одну арифметичну дію? дві дії?

- 1) Скільки велосипедів залишилося в магазині?
- 2) На скільки менше велосипедів продали, ніж їх було спочатку?
- 3) На скільки менше велосипедів продали, ніж їх залишилося?

116 Продовж «плисти» числове мереживо, поступово додаючи число 2 до кожної отриманої суми, поки у відповіді не буде число 20:

$$2 + 2 \rightarrow 4 + 2 \rightarrow 6 + 2 \rightarrow \square + \dots \text{ до } 20.$$

117 На яку шальку терезів треба поставити гирю, щоб їх урівноважити? Чи вдасться урівноважити терези за допомогою повітряної кульки? Склади і розв'яжи рівняння.

118 Стрічки можна зробити однаковими за довжиною, якщо коротшу збільшити або довшу зменшити на певну величину. Склади і розв'яжи рівняння для кожного випадку.

12 см

8 см

119

$$\begin{array}{r} + 23 \\ 27 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 19 \end{array}$$

120 Розв'яжи задачу двома способами.

У класі 30 дітей. На перерву вийшли 12 дівчаток і 17 хлопчиків. Скільки дітей залишилося в класі?

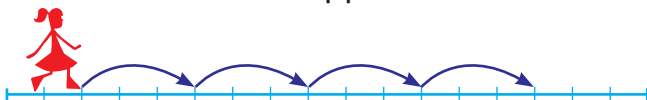
121 $42 + 39$ $45 - 27$ $93 - 16$ $45 - (40 - 5)$

 $54 - 26$ $52 + 18$ $95 - 14$ $64 - (6 + 4)$

ДОСЛІДЖЕННЯ ТАБЛИЦЬ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ ЧИСЕЛ 2–6

122 $28 + 28$ $91 - 19$ $76 - 59$ $49 + 2$ $53 + 8$ $68 + 5$
 $34 + 34$ $39 - 21$ $42 - 4$ $54 - 20$

- 123 Розв'яжи задачу спочатку дією додавання, а потім — дією множення.
 Іринка має намір зробити 4 кроки по 3 клітинки.
 Скільки клітинок вона подолає?

124 $26 + 65$ $41 + 14$ $28 + 32$ $92 - 37$ $96 - 36$ $54 + 37$

- 125 Перевір, чи правильно вписали добутки у таблицю.

a			2		4		8		6		3		7		5		9
$a \cdot 2$			4		8		16		12		6		14		10		18

Заповни таблицю.

b			3		8		2		6		5		7		4		9
$b \cdot 3$																	

- 126 Розв'яжи задачу за допомогою схеми. Розв'язання запиши діями з поясненням.

Мама зварила варення і заповнила ним дві банки по 3 л та каструлю місткістю 12 л. Скільки всього літрів варення зварила мама?

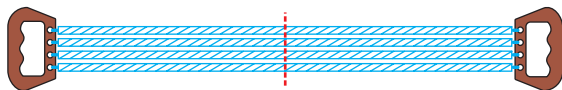
$$\square \cdot \square \rightarrow \square + \square \square \rightarrow \square \square$$

127

Щоб збільшити число у 2 рази,
його потрібно помножити на 2.

8 дм

у 2 рази довший

Збільш у 2 рази числа: 6, 8, 2, 4.

- 128 Якими фігурами позначили множники, а якою — добуток?

$$\diamond \cdot \square = \triangle$$

- 129 Розглянь розв'язання задачі, що містить невідоме, позначене буквою.

У Петрика було 24 марки, а в Марії — в a разів більше. Скільки марок було у Марії?

П. — 24 м.

М. — ?, в a разів більше, ніж у П.

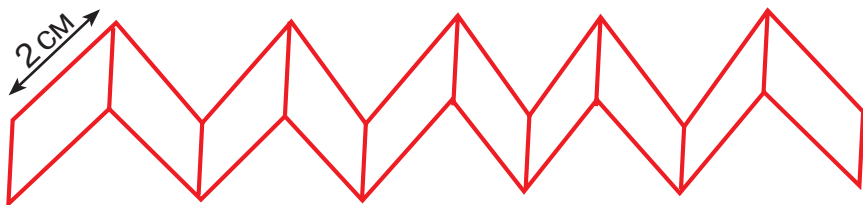
Розв'язання. $24 \cdot a$ (м.) — було у Марії.

Відповідь: у Марії було $24 \cdot a$ марок.

Розв'яжи задачу, якщо $a = 2$.

- 130 «Сплети» числове мереживо: $3 + 5 \rightarrow \square \dots$ до 33.

- 131 Паперову смужку склали за зразком. Кожна її частинка має довжину 2 см. Яка довжина цієї смужки?

- 132 Розв'яжи задачу за допомогою схеми. Розв'язання запиши діями з поясненням.

У гаманці 5 купюр по 2 грн і одна — вартістю 50 грн. Скільки всього гривень у гаманці?

$$\square \cdot \square \rightarrow \square\square + \square\square \rightarrow \square\square$$

- 133
$2 \cdot 2 + 6$	$2 \cdot 4 + 8$	$6 \cdot 5 + 9$	$2 \cdot 9 + 7$
$3 \cdot 5 + 4$	$3 \cdot 4 + 7$	$3 \cdot 6 + 0$	$3 \cdot 3 + 9$

- 134
$64 + 27$	$81 - 18$	$63 - 27$	$3 \cdot 6$	$3 \cdot 8$	$3 \cdot 5$
$73 - 45$	$29 + 41$		$2 \cdot 9$	$2 \cdot 6$	

135

• 2

: 2

136

1) Дії в дужках.

1) Дії в дужках.

2) Множення і ділення (по порядку).

3) Додавання та віднімання (по порядку).

Прочитай літери в порядку виконання дій і отримавеш слово. Виконай дії.

$$\square : \square + \square \cdot \square$$

$$36 : 9 + 4 \cdot 2$$

137

a																			
$a \cdot 2$	16			8			6		10		12		4		14		18		

b																			
$b \cdot 3$	24			9		15		21		6		12		27		18			

138

139

6

**Зелених
на 2 більше**

?

6

**Зелених
у 2 рази більше**

?

140 У таблиці наведено назви всіх дванадцяти місяців року.

Яким кольором позначено зимові місяці? весняні місяці? літні? осінні?

З якого місяця починається рік? Яким місяцем закінчується?

Які місяці тривають 31 день? 30 днів?

У якому місяці кількість днів змінюється?

Січень	Лютий	Березень	Квітень
1 31	2 28 (29)	3 31	4 30
Травень	Червень	Липень	Серпень
5 31	6 30	7 31	8 31
Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
9 30	10 31	11 30	12 31

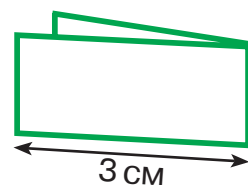
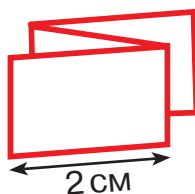
100 років — це століття (вік).

141 На аеродромі стояли 36 літаків та a вертольотів. Скільки всього літаків і вертольотів стояло на аеродромі?

142 Одну смужку склали втриє, а другу — вдвоє. Відомо, що довжина кожної частинки першої смужки становить 2 см, а другої — 3 см. Яка з цих смужок довша?

143

$$66 + 32 - 45$$

144

Розв'яжи задачу за допомогою схеми. Розв'язання запиши виразом.

У 6 коробках було по 3 тенісні м'ячики. П'ять м'ячиків узяли для гри. Скільки м'ячиків залишилося в коробках?

$$\square \cdot \square \rightarrow \square\square - \square \rightarrow \square\square$$

145 $2 \cdot 7 + 4$ $3 \cdot 4 + 28$ $2 \cdot (4 - 2)$ $4 + 12 - 6$
 $3 \cdot 8 - 7$ $3 \cdot 6 - 15$ $3 \cdot (15 - 6)$ $46 - (24 - 12)$

146 $21 + 39$ $92 - 68$ $42 + 29$ $3 \cdot 5$ $3 \cdot 9$ $3 \cdot 7$
 $45 + 27$ $89 - 77$ $2 \cdot 8$ $2 \cdot 5$

147 Повтори таблиці ділення на 2 і на 3.

a			4			6			8			10			12			14			16			18
$a:2$																								

b			6			9			12			15			18			21			24			27
$b:3$																								

148 Розв'яжіть і порівняйте задачі.

- Турист подолав відстань завдовжки 12 клітинок трьома однаковими кроками. Яка довжина кожного його кроку?
- Туристка подолати відстань 12 клітинок кроками завдовжки три клітинки кожен. Скільки кроків їй довелося зробити?

Чим відрізняються ці задачі?

149 Виконайте «смугасті» завдання.

$:3$	$24 - 18 + 6 =$	$:3$	$27 - 21 + 9 =$
$\cdot 2$	$- \quad + \quad =$	$\cdot 2$	$- \quad + \quad =$
	$- \quad + \quad =$		$- \quad + \quad =$

150 Прочитай літери у порядку виконання дій і отримав слово. Виконай дії.

И
С
Н
 : (-) · $81 : (36 - 27) \cdot 2$

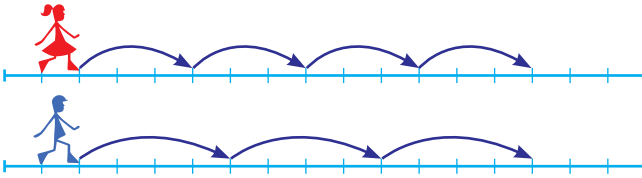
151 Що триває довше: весна чи осінь? літо чи зима? Якщо складно відповісти, скористайся таблицею із завдання №140.

- 159 Знайди вирази з однаковими значеннями і запиши їх парами.

4 : 2	8 : 2	12 : 2	16 : 2	10 : 2	18 : 2	14 : 2	6 : 2
21 : 3	9 : 3	6 : 3	27 : 3	18 : 3	12 : 3	24 : 3	15 : 3

- 160
73 - 37	48 + 48	71 - 57	15 : 3	18 : 3	10 : 2
26 + 26	92 - 16	18 : 2	24 : 3		

- 161 Розв'яжи задачу та зроби висновок.
Наталя має намір зробити 4 кроки по 3 клітинки, а Олексій — 3 кроки по 4 клітинки. Хто з них подолає більшу відстань?

Від перестановки множників добуток не змінюється.

- 162 Складіть, розв'яжіть і порівняйте задачі.

- 1)
8	Зелених на 3 більше	?
- 2)
8	Зелених у 3 рази більше	?

- 163
78 - 19	35 + 26	43 + 16	54 + 46	33 + 67	81 - 20

- 164 «Сплети» числове мереживо: $4 + 6 \rightarrow \square$... до 44.

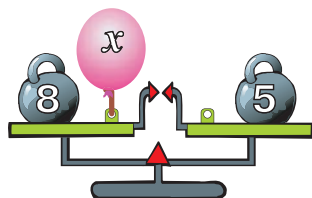
- 165 У книжці 72 сторінки. Василько прочитав 6 сторінок. Скільки сторінок залишилося прочитати Василькові?

166 Запиши результати ділення.

a	1	2		6		4		1	0		1	8		8		1	6		1	4
$a:2$																				

b	1	8		2	4		1	5		9		2	7		6		2	1		1	2
$b:3$																					

167 Поясни, чому терези перебувають у рівновазі. Склади і розв'яжи рівняння за малюнком.

168 Щоб зменшити число в 2 рази, треба його поділити на 2.

Зменш у 2 рази числа: 8, 10, 16, 18.

169 Розв'яжи задачу за допомогою схеми. Розв'язання запиши виразом.

Троє піратів поділили між собою порівну 27 монет. У порту кожен із них витратив по 3 монети. Скільки монет залишилося в кожного пірата?

$$\square\square : \square \rightarrow \square - \square \rightarrow \square$$

170 Знайди значення виразів, застосувавши переставну властивість дії множення.

$$3 \cdot 5 \cdot 3$$

$$2 \cdot 4 \cdot 3$$

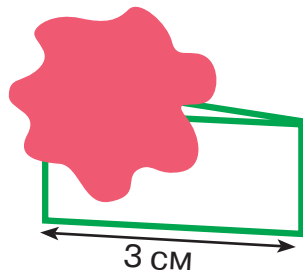
$$3 \cdot 3 \cdot 2$$

$$2 \cdot 9 \cdot 2$$

$$4 \cdot 5 \cdot 2$$

$$2 \cdot 7 \cdot 2$$

171 Смужку склали в кілька разів. Відомо, що довжина кожної її частинки становить 3 см. Якою завдовжки може бути ця смужка?

172

$ \begin{array}{c} + 31 \quad - 27 \\ 18 \quad \nearrow \quad \searrow \end{array} $

173 На стоянці було 12 легкових автомобілів, а вантажівок — у 3 рази менше. Скільки вантажівок було на стоянці?

174 $15 : 3 \cdot 2$ $14 : 2 \cdot 3$ $18 : 3 \cdot 2$ $12 : 2 \cdot 3$
 $27 : 3 \cdot 2$ $10 : 2 \cdot 3$ $24 : 3 \cdot 2$ $16 : 2 \cdot 3$

175 $74 - 47$ $62 - 39$ $92 - 36$ $18 : 2$ $4 \cdot 2$ $3 \cdot 6$
 $59 + 19$ $21 + 49$ $4 : 2$ $6 : 3$

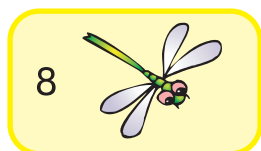
176 Повтори таблицю множення числа 4 і таблицю ділення на 4.

$$\begin{aligned} 4 \cdot 2 &= 8 \\ 4 \cdot 3 &= 12 \\ 4 \cdot 4 &= 16 \\ 4 \cdot 5 &= 20 \\ 4 \cdot 6 &= 24 \\ 4 \cdot 7 &= 28 \\ 4 \cdot 8 &= 32 \\ 4 \cdot 9 &= 36 \end{aligned}$$

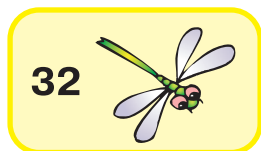
$$\begin{aligned} 8 : 4 &= 2 \\ 12 : 4 &= 3 \\ 16 : 4 &= 4 \\ 20 : 4 &= 5 \\ 24 : 4 &= 6 \\ 28 : 4 &= 7 \\ 32 : 4 &= 8 \\ 36 : 4 &= 9 \end{aligned}$$

177 $\begin{array}{|c|c|c|c|c|c|} \hline : 3 & 12 & - & 6 & + & 18 & = & \\ \hline & & - & & + & & = & \\ \hline \cdot 4 & & & & & & & \\ \hline & & - & & + & & = & \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{|c|c|c|c|c|c|} \hline : 3 & 15 & - & 9 & + & 21 & = & \\ \hline & & - & & + & & = & \\ \hline \cdot 4 & & & & & & & \\ \hline & & - & & + & & = & \\ \hline \end{array}$

178 Складіть, розв'яжіть і порівняйте задачі.

Метеликів
у 4 рази більше

Метеликів
у 4 рази менше

- 179 Прочитай літери в порядку виконання дій і отримаєш слово. Виконай дії.

$$\begin{array}{c} \text{У} \quad \text{В} \quad \text{Ж} \\ \square : (\square : \square) \cdot \square \end{array} \quad 56 : (35 : 5) \cdot 3$$

- 180 Заповни таблиці.

a			5			3			8			4			9			6			2			7
$a \cdot 4$																								

b																								
$b \cdot 4$		2	0		3	6		1	2		2	8		8		3	2		2	4		1	6	

- 181 У лімузин можуть сісти 7 пасажирів, а в джип — 4 пасажири. Скільки пасажирів поміститься у 5 лімузинах і 7 джипах?

План розв'язування

- 1) Скільки пасажирів поміститься у 5 лімузинах?
- 2) Скільки пасажирів поміститься у 7 джипах?
- 3) Скільки всього пасажирів поміститься в цих машинах?

- 182 У кожній рівності знайди літеру, що позначає більше число.

$$A : 2 = B$$

$$C : D = 2$$

$$E \cdot 2 = F$$

- 183 Випиши окремо літери біля чисел, що діляться на 3, на 4, на 5. Отримаєш три слова.

20	18	16	25	21	15	28	12	45
С	М	І	О	І	Д	Л	Ь	А

- 184 Який запис відповідає поданому виразу? Знайди значення виразу.

- 1) Від числа 86 відняти суму чисел 21 і 32.
- 2) Число 86 зменшити на 21, а потім збільшити на 32.

$$86 - (21 + 32)$$

185 Для дитячого садка купили 5 комплектів по 4 простирадла у кожному і 7 комплектів по 2 простирадла у кожному. Скільки всього простирадл купили для дитячого садка?

186 $18 : 3 \cdot 4$ $14 : 2 \cdot 4$ $16 : 4 \cdot 3$ $24 : 4 \cdot 3$
 $15 : 3 \cdot 4$ $18 : 2 \cdot 4$ $28 : 4 \cdot 2$ $32 : 4 \cdot 3$

187 $4 \cdot 7$ $2 \cdot 9$ $4 \cdot 9$ $36 : 4$ $8 : 4$ $32 : 4$
 $3 \cdot 8$ $4 \cdot 6$ $20 : 4$ $28 : 4$

188 Повтори таблицю множення числа 5 і таблицю ділення на 5.

$5 \cdot 2 = 10$
 $5 \cdot 3 = 15$
 $5 \cdot 4 = 20$
 $5 \cdot 5 = 25$
 $5 \cdot 6 = 30$
 $5 \cdot 7 = 35$
 $5 \cdot 8 = 40$
 $5 \cdot 9 = 45$

$10 : 5 = 2$
 $15 : 5 = 3$
 $20 : 5 = 4$
 $25 : 5 = 5$
 $30 : 5 = 6$
 $35 : 5 = 7$
 $40 : 5 = 8$
 $45 : 5 = 9$

189 $\begin{array}{|c|} \hline : 4 \\ \hline \cdot 5 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{|c|c|c|c|c|} \hline 36 & - & 28 & + & 12 & = & \\ \hline & - & & + & & = & \\ \hline & - & & + & & = & \end{array}$ $\begin{array}{|c|} \hline : 4 \\ \hline \cdot 5 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{|c|c|c|c|c|} \hline 24 & - & 8 & + & 16 & = & \\ \hline & - & & + & & = & \\ \hline & - & & + & & = & \end{array}$

190 «Сплети» числове мереживо: $6 + 8 \rightarrow \square\square \dots$ до 70.

191

a	2	4	1	6	3	6	8	2	0	1	2	2	8	3	2
$a : 4$															

b		2		8		4		9		5		3		6		7
$b \cdot 5$																

192 У гаражі було 16 легкових машин. Із гаража виїхало b машин. Скільки легкових машин залишилося в гаражі?

Якого найбільшого значення може набувати b ?

193 половина

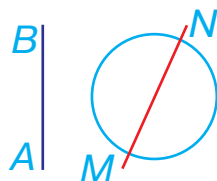
 третина (третя частина)

 чверть (четверта частина)

На яке число треба поділити дане число, щоб отримати його половину? третю частину? чверть?

194 Знайди третину й чверть від числа 24. Що більше: третина чи чверть?

195 Яка пряма перетинає коло? Яка пряма проходить поза колом?

196 Висота будинку 5 м, а вежа у 4 рази вища. Яка висота вежі?

197	$24 : 4 \cdot 5$	$25 : 5 \cdot 3$	$32 : 4 \cdot 5$	$20 : 5 \cdot 3$
	$15 : 3 \cdot 5$	$40 : 5 \cdot 2$	$27 : 3 \cdot 5$	$15 : 5 \cdot 4$

ДІЛЕННЯ З ОСТАЧЕЮ

198 Яке число треба збільшити у 2 рази, щоб отримати 10; 18; 4; 12; 6; 16; 8; 14?

199 Поділи купки монет порівну. Де це можливо? Скільки монет залишиться в кожній купці, де це неможливо?

200 Повтори таблицю ділення на 2.

a	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
$a : 2$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

201 Виконай ділення з остачею за зразком.

Зразок. $9 : 2 = 4$ (ост. 1)

Запис читають так: 9 поділити на 2 — у частці буде 4 і в остачі 1.

$13 : 2$

$19 : 2$

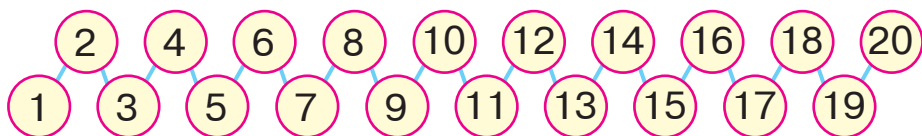
$9 : 2$

$17 : 2$

202 Використовуючи таблиці ділення на 2 і на 5, склади всі можливі такі рівності.

$$\square\square : 2 = \square\square : 5$$

203 Розглянь числовий ряд від 1 до 20.

Яке з цих тверджень правильне?

- 1) У ряду є два числа-сусіди, які діляться на 2 без остачі.
- 2) У ряду є два числа-сусіди, які діляться на 2 з остачею.
- 3) Серед усіх чисел-сусідів одне ділиться на 2 без остачі, а інше — з остачею.

204 Поясни, як розшифрували слово «лак». Розшифруй інші слова.

Л	І	А	С	Т	К	Ю	О
2	3	4	5	6	7	8	9

$8 : 4 = 2$ Л	$15 : 3 =$	$35 : 5 =$
$16 : 4 = 4$ А	$12 : 4 =$	$9 : 3 =$
$21 : 3 = 7$ К	$14 : 2 =$	$30 : 5 =$

- 205** Ганнусю запитали, чи ділиться число 36 на 2 без остачі. Дівчинка записала число як суму доданків: $36 = 20 + 16$, а тоді кожен доданок поділила на 2.

$$20 : 2 = 10$$

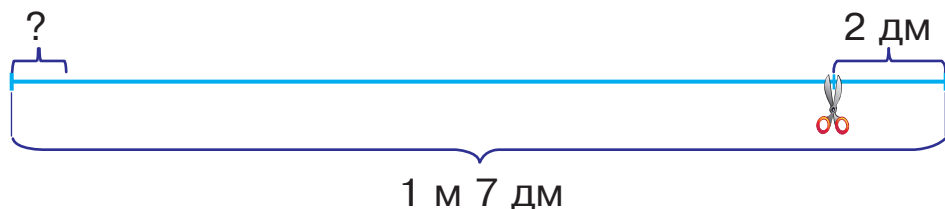
$$16 : 2 = 8$$

«Якщо кожен доданок ділиться на 2 без остачі, то й сума ділиться на 2 без остачі», — пояснила Ганнуса.

Чи погоджуєшся ти з нею?

- 206** Поміркуй, як із таблиці ділення на 2 (№200) можна отримати рівності на ділення з остачею. Склади і запиши 10 таких рівностей.

- 207** Від смужки мережива завдовжки 1 м 7 дм щоразу відрізували куски довжиною 2 дм, доки це було можливо. Скільки дециметрів становив залишок?

- 208** Яких чисел більше в цьому ряду: тих, що діляться на 2 без остачі, чи тих, що діляться з остачею? Запиши рівності на ділення з остачею.

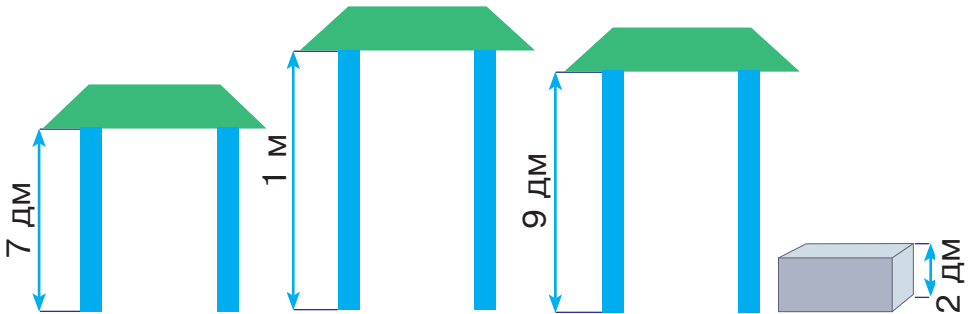

6, 19, 11, 14, 20, 4, 17, 7, 8, 15, 5.

- 209** Прочитай вирази. Перевір, чи правильно знайшли їхні значення.

$2 \cdot 5$	$3 \cdot 3$	$8 \cdot 3$	$\rightarrow$	<table border="1"> <tr> <td>10</td> <td>9</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>35</td> <td>36</td> <td></td> </tr> </table>	10	9	24	35	36	
10	9	24								
35	36									
$7 \cdot 5$	$9 \cdot 4$									

- 210** Будівельні блоки заввишки 2 дм ставлять один на одний, доки це можливо. Скільки блоків поміститься під кожною брамою?

- 211** Петрик додавав числа двійками так, щоб сума не перевищила число 11: «Два, чотири, шість, вісім, десять!».

Додай числа двійками до 15; до 16; до 3.

- 212** Повтори таблицю множення на 2.

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$a \cdot 2$	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20

- 213** За допомогою таблиці множення на 2 можна визначити, скільки двійок потрібно додати, щоб отримати число, яке є в таблиці, або число, якого в таблиці немає. Поясни обидва випадки.

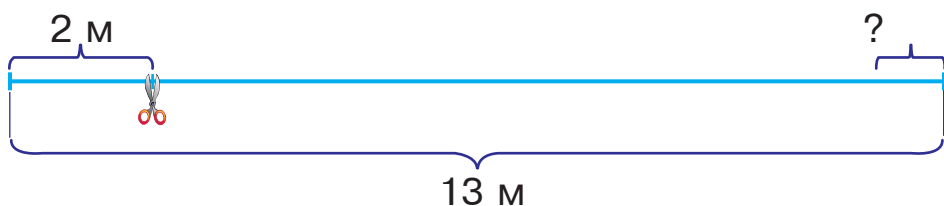
- 214** У крамниці продають смаколики за вказаними цінами. У покупця монети по 2 грн. Скільки монет він заплатить за перший смаколики? другий? третій?

- 215** Наклейки перевернули малюнком донизу і перемішали. Якого кольору кожна наклейка з протилежного боку?

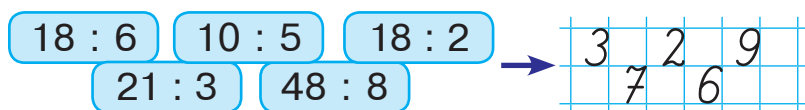

- 216** Склади і розв'яжи задачу на ділення з остачею за поданою схемою.

- 217** Збільш у 2 рази числа: 5, 10, 3, 8, 1, 7, 9, 6, 2.
Отримані рівності запиши у 2 стовпчики, порівню в кожному. Чи можливо це зробити?

- 218** Прочитай вирази. Перевір, чи правильно знайшли їхні значення.

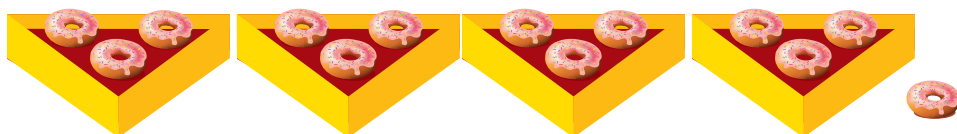

- 219** Повтори таблицю ділення на 3.

a	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
$a : 3$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

- 220** Поясни, як поділили 13 на 3 за допомогою коробок із тістечками.

$$13 : 3 = 4 \text{ (ост. 1)}$$

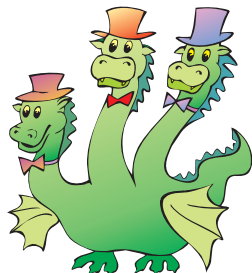

221 Виконай ділення з остачею. Які остачі ти отримаєш?

5 : 3 8 : 3 11 : 3 7 : 3 10 : 3 14 : 3

222 Поміркуй, чи можна в результаті ділення числа на 3 отримати остачу 3; остачу, більшу ніж 3. Поясни свою думку.

223 Три голови Змія Горинича ділять порівну між собою 29 кавунів. Що поділити не зможуть — віддадуть Котигорошкові. Скільки кавунів йому дістанеться?

224 Як треба змінити кожне ділене в таблиці ділення на 3 (№ 219), щоб отримати остачу 1? Запиши відповідні рівності.

225 Наклейки перевернули малюнком донизу і перемішали. Якого кольору кожна наклейка з протилежного боку?

226 У числовому ряду від 1 до 10 є два числа, які діляться на 3 так, що частка дорівнює остачі. Запиши ці рівності.

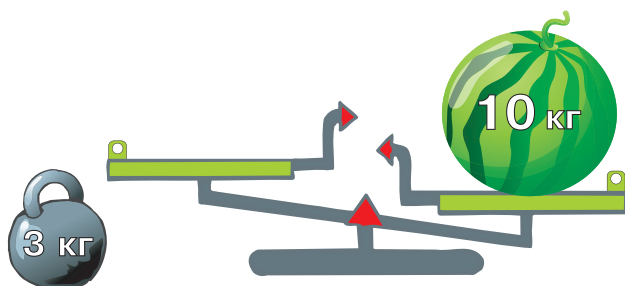
227 Як треба змінити кожне ділене в таблиці ділення на 3 (№ 219), щоб отримати остачу 2? Запиши відповідні рівності.

228 Знайди значення виразів. Запиши тільки результати.

5 · 5	6 · 5	8 · 3	15 : 5	24 : 3	16 : 4
4 · 4	2 · 2		28 : 4	12 : 2	

- 229 Яку найбільшу кількість гир масою 3 кг можна покласти на ліву шальку терезів, аби ці гирі не переважили кавун?

- 230 Додай числа трійками до 7; до 17; до 27.

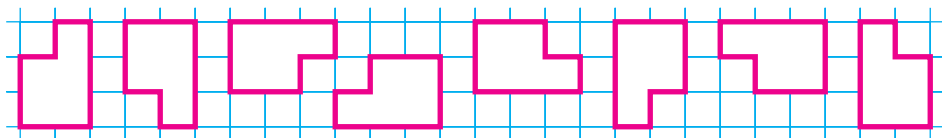
- 231 У казковій крамниці продають іграшки за вказаними цінами. У покупця купюри по 3 золотих. Скільки купюр він заплатить за першу іграшку? другу? третю? четверту?

- 232 Повтори таблицю множення на 3.

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$a \cdot 3$	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30

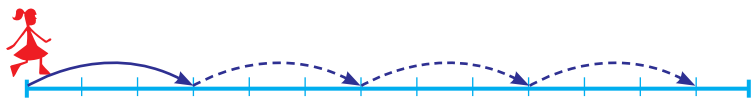
- 233 Знайди всі фігури, які можна сумістити в результаті їхнього повертання.

234 За допомогою таблиці множення на 3 можна визначити, скільки трійок потрібно додати, щоб отримати число, яке є в таблиці, або число, якого в таблиці немає. Поясни обидва випадки.

235 Збільш у 3 рази числа: 5, 10, 3, 8, 1, 7, 9, 6, 2, 4. Отримані результати запиши в один рядок у тому самому порядку.

236 Склади і розв'яжи задачу за поданою схемою і запитанням.

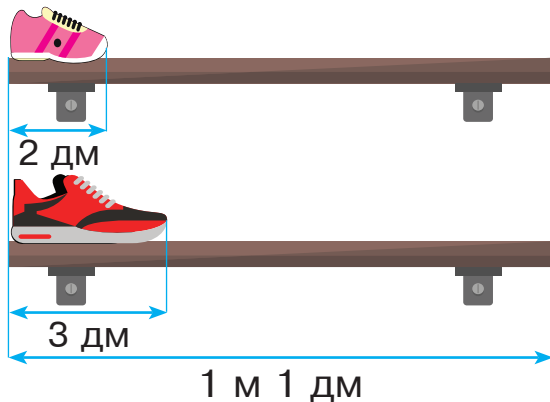
 Скільки клітинок залишиться подолати Соломійці?

237

$5 \cdot 3$	$9 \cdot 3$	$4 \cdot 5$	$30 : 5$	$27 : 3$	$16 : 4$
$6 \cdot 2$	$2 \cdot 4$		$18 : 3$	$12 : 4$	

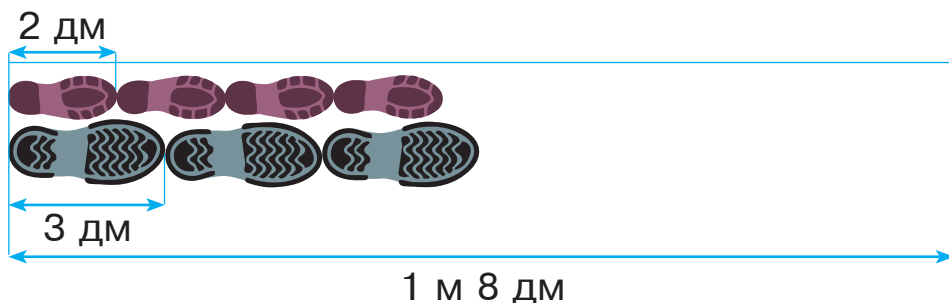
238 1) У Катрусі довжина кросівки 2 дм. Скільки Катрусиних кросівок можна поставити на полицю завдовжки 1 м 1 дм?

2) У тата довжина кросівки 3 дм. Скільки татових кросівок можна поставити на таку ж полицю?

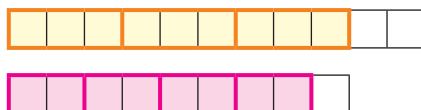

239 Пригадай таблиці множення на 2 і на 3. Запиши всі рівності виду $2 \cdot \square = 3 \cdot \square$ з цих таблиць.

240 Тато і Катруся пройшли «ліліпутськими» кроками однакову відстань. Скільки кроків зробив тато і скільки — Катруся?

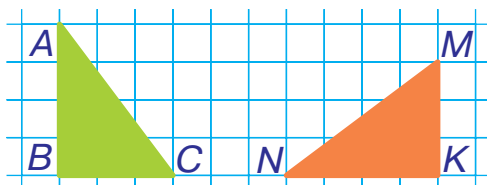
241 Татів слід умовно зобразили трьома помаранчевими клітинками, а Катрусин — двома рожевими. Запиши рівності на ділення з остачею за схематичними малюнками.

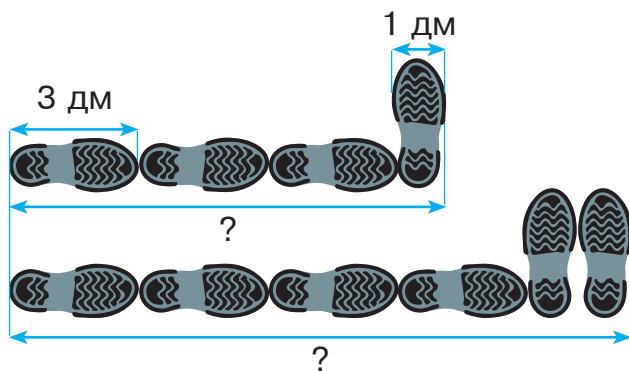
242 Запиши кожне число у вигляді суми доданків, один із яких ділиться на 3 без остачі, а другий є остачею.
Зразок. $28 = 27 + 1$

19, 25, 8, 29, 13, 17.

243 Трикутники ABC і KMN вирізали з картону. Чи можна їх сумістити, накладаючи вершини A і K ? вершини A і M ? вершини A і N ?

- 244 Якщо тато поставить кросівку поперек, то довжина доріжки слідів збільшиться на 1 дм. Знайди довжини доріжок у дециметрах.

245

Щ	У	С	К	М	А	И	Р
2	3	4	5	6	7	8	9

$24 : 4 = \square \square$

$36 : 4 = \square \square$

$27 : 3 = \square \square$

$40 : 5 = \square \square$

$35 : 5 = \square \square$

$32 : 4 = \square \square$

$18 : 2 = \square \square$

$15 : 3 = \square \square$

$20 : 5 = \square \square$

246

$8 \cdot 4$	$2 \cdot 5$	$5 \cdot 5$	$21 : 3$	$45 : 5$	$24 : 4$
$7 \cdot 2$	$7 \cdot 3$		$32 : 4$	$18 : 2$	

247

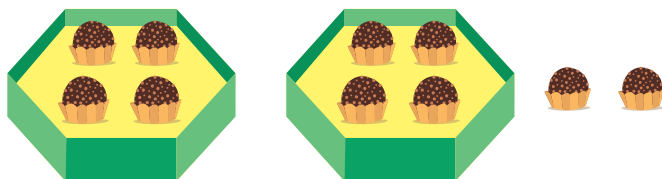
Повтори таблицю ділення на 4.

a	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
$a : 4$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

248

Поясни, як поділили 10 на 4 за допомогою коробок із цукерками.

$10 : 4 = 2 \text{ (ост. 2)}$

249 Виконай ділення на 4 з остачею. Які остачі ти отримаєш?

$$15 : 4 \quad 9 : 4 \quad 11 : 4 \quad 17 : 4 \quad 14 : 4 \quad 18 : 4$$

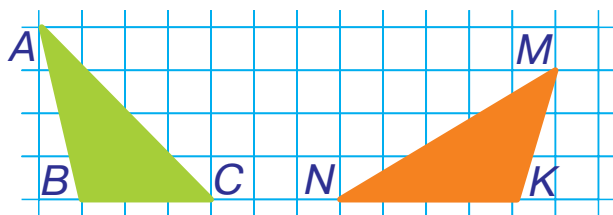
250 Поміркуй, чи можна в результаті ділення числа на 4 отримати остачу 4; остачу, більшу ніж 4. Поясни свою думку.

251 Вислови припущення, у якій дії виникне остача. Розв'яжи задачу і переконайся.

Мавпочки роздобули 9 пар рукавичок. Кожна мавпочка надягла по 4 рукавички. Скільки мавпочок одягли рукавички? Скільки рукавичок залишилось?

252 Як треба змінити кожне ділене в таблиці ділення на 4 (№ 247), щоб отримати остачу 1? остачу 2? Запиши чотири рівності.

253 Трикутники ABC і KMN вирізали з картону. Чи можна їх сумістити, накладаючи вершини A і K ? вершини A і M ? вершини A і N ?

254 У числовому ряду від 1 до 20 є три числа, які діляться на 4 так, що частка дорівнює остачі. Запиши ці рівності.

255 Як треба змінити кожне ділене в таблиці ділення на 4 (№ 247), щоб отримати остачу 3? Запиши відповідні рівності.

256	$9 : 4$	$6 : 2$	$4 : 5$	$40 : 5$	$14 : 2$	$15 : 5$
	$7 : 5$	$3 : 4$		$21 : 3$	$36 : 4$	

- 257 Надувна куля може підняти вантаж масою 4 кг. Яку найбільшу кількість таких куль можна прив'язати до коробки масою 13 кг, щоб вона все одно не зрушила з місця?

4 кг

13 кг

- 258 Додай числа четвірками до 7; до 17; до 27; до 37.

- 259 Довжина сторони квадратної плитки 4 дм. Скільки таких цілих плиток знадобиться, щоб викласти доріжку завдовжки 30 дм?

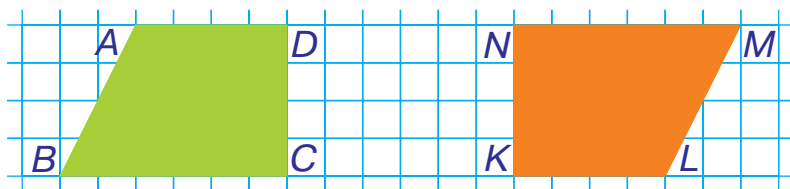

- 260 Повтори таблицю множення на 4.

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$a \cdot 4$	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40

- 261 За допомогою таблиці множення на 4 можна визначити, скільки четвірок потрібно додати, щоб отримати число, яке є в таблиці, або число, якого в таблиці немає. Поясни обидва випадки.

- 262 Чотирикутники $ABCD$ і $KLMN$ вирізали з картону. Чи можна їх сумістити, накладаючи вершини A і K ? вершини A і M ? вершини A і N ? вершини A і L ?

263 Збільш у 4 рази числа: 4, 10, 6, 1, 7, 3, 9, 6, 2, 5. Отримані результати запиши в один рядок у зворотному порядку.

264 Склади і розв'яжи задачу за схематичним малюнком і запитанням.

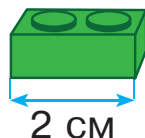

На скільки більше буде зроблено кроків, ніж залишиться клітинок?

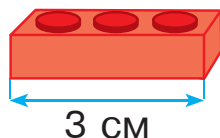
265

$8 \cdot 5$	$3 \cdot 3$	$6 \cdot 5$	$35 : 5$	$16 : 2$	$30 : 5$
	$7 \cdot 4$	$5 \cdot 4$		$15 : 3$	$28 : 4$

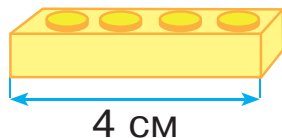
266 1) Зелена деталь від конструктора має довжину 2 см. Яку найбільшу кількість таких деталей можна поставити в рядок, щоб його довжина не перевищила 1 дм 3 см?

2) Червона деталь від конструктора має довжину 3 см. Яку найбільшу кількість таких деталей можна поставити в рядок, щоб його довжина не перевищила 1 дм 3 см?

3) Жовта деталь від конструктора має довжину 4 см. Яку найбільшу кількість таких деталей можна поставити в рядок, щоб його довжина не перевищила 1 дм 3 см?

267 1) Будь-яку жовту деталь можна замінити на дві зелені. Скільки зелених деталей потрібно, щоб замінити 5 жовтих?

2) Будь-які 2 червоні деталі можна замінити на три зелені. Скільки зелених деталей потрібно, щоб замінити 6 червоних?

268 Пригадай таблиці множення на 3 і на 4. Запиши всі рівності виду $3 \cdot \square = 4 \cdot \square$ з цих таблиць.

269 За допомогою таблиці ділення на 4 і таблиці множення на 2 обчисли всі можливі такі вирази.

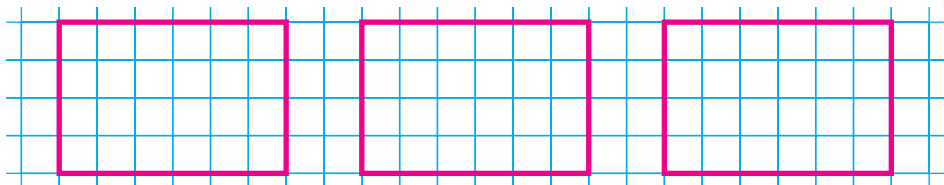
$$\square\square : 4 \cdot 2$$

270 Запиши кожне число у вигляді суми доданків, один із яких ділиться на 4 без остачі, а другий є остачею.

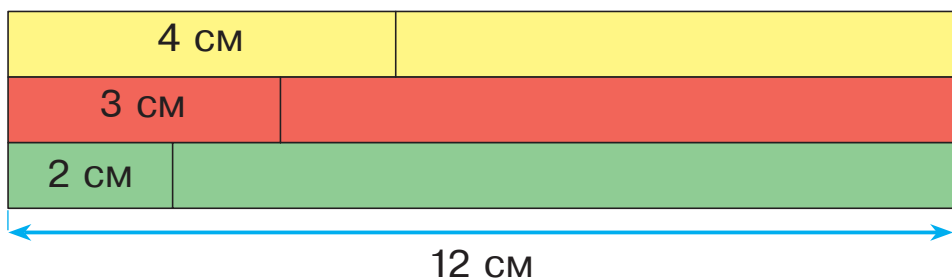
Зразок. $27 = 24 + 3$

19, 25, 18, 29, 13, 17.

271 Накресли в зошиті три такі прямокутники. Перший розділи на 2 однакові частини, другий — на 3 однакові частини, третій — на 4 однакові частини. У якій частині прямокутника більше клітинок: у половині, третині чи чверті?

272 Три однакові за довжиною доріжки виклали жовтими, червоними і зеленими деталями. У якій доріжці найбільше деталей?

273

Т	К	В	М	Р	О	І	А	Д
1	2	3	4	5	6	7	8	9

$12 : 4 = \square \square$

$18 : 2 = \square \square$

$27 : 3 = \square \square$

$24 : 4 = \square \square$

$40 : 5 = \square \square$

$35 : 5 = \square \square$

$45 : 5 = \square \square$

$16 : 4 = \square \square$

$15 : 3 = \square \square$

$8 : 1 = \square \square$

$24 : 3 = \square \square$

$32 : 4 = \square \square$

274

$9 \cdot 3$	$6 \cdot 3$	$2 \cdot 3$	$10 : 5$	$24 : 4$	$45 : 5$
$8 \cdot 4$	$4 \cdot 4$		$32 : 4$	$6 : 2$	

275

Повтори таблицю ділення на 5.

a	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
$a : 5$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

276

Поясни, як поділили 13 на 5 за допомогою коробок із тістечками.

$13 : 5 = 2 \text{ (ост. 3)}$

277

Виконай ділення на 5 з остачею. Які остачі ти отримаєш?

$16 : 5$

$9 : 5$

$12 : 5$

$7 : 5$

$14 : 5$

$18 : 5$

278

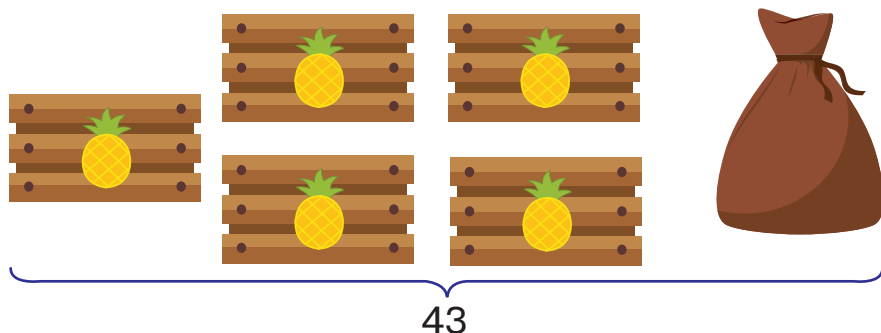
Поміркуй, чи можна в результаті ділення числа на 5 отримати остачу 5; остачу, більшу ніж 5. Поясни, чому ти так вважаєш.

279

Як треба змінити кожне ділене в таблиці ділення на 5 (№ 275), щоб отримати остачу 1? остачу 2? остачу 3? Запиши чотири рівності.

- 280 Вислови припущення, у якій дії виникне остача. Розв'яжи задачу і переконайся.

У Бразилії із земельної ділянки зібрали 43 ананаси. Їх розклали порівну в 5 ящиків, а решту поклали в мішок. На скільки менше ананасів у мішку, ніж у кожному ящику?

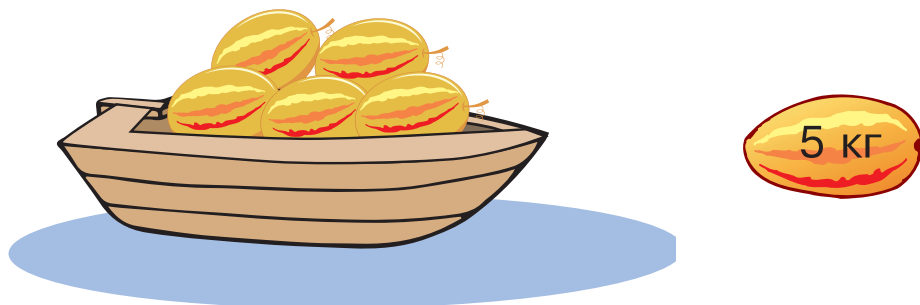
- 281 У числовому ряду від 1 до 30 є чотири числа, які діляться на 5 так, що частка дорівнює остачі. Запиши ці рівності.

- 282 Як треба змінити кожне ділене в таблиці ділення на 5 (№ 275), щоб отримати остачу 4? Запиши відповідні рівності.

283

$3 \cdot 5$	$8 \cdot 3$	$4 \cdot 2$	$8 : 2$	$25 : 5$	$36 : 4$
$6 \cdot 4$	$9 \cdot 5$		$18 : 3$	$12 : 4$	

- 284 Човен може перевезти вантаж масою 33 кг. Яку найбільшу кількість динь масою 5 кг можна покласти в човен, щоб він не потонув?

285 Додай числа п'ятірками до 7; до 17; до 27; до 37; до 47.

286 У казковій крамниці продають чарівні речі за вказаними цінами. У покупця купюри по 5 золотих. Скільки купюр він заплатить за першу річ? другу? третю?

287 Повтори таблицю множення на 5.

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$a \cdot 5$	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50

288 За допомогою таблиці множення на 5 можна визначити, скільки п'ятірок потрібно додати, щоб отримати число, яке є в таблиці, або число, якого в таблиці немає. Поясни обидва випадки.

289 Збільш у 5 разів числа: 4, 10, 6, 5, 2, 3, 9, 6, 7, 1. Отримані рівності запиши в два стовпчики.

290 Склади і розв'яжи задачу за схематичним малюнком і запитанням.

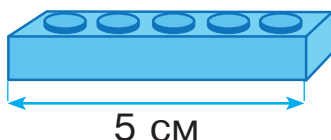
У скільки разів більше буде зроблено кроків, ніж залишиться клітинок?

291

$3 \cdot 4$	$7 \cdot 5$	$4 \cdot 4$	$25 : 5$	$12 : 3$	$20 : 5$
$2 \cdot 3$	$6 \cdot 4$		$12 : 4$	$10 : 2$	

292 1) Пригадай умови задач про зелену, червону і жовту деталі від конструктора (№ 266).

2) Синя деталь від конструктора має довжину 5 см. Скільки сантиметрів не вистачить, якщо одну синю деталь замінити на три зелені?

293 1) Будь-які 2 сині деталі можна замінити на 5 зелених. Скільки зелених деталей потрібно, щоб замінити 4 сині?

2) Будь-які 3 сині деталі можна замінити на 5 червоних. Скільки червоних деталей потрібно, щоб замінити 6 синіх?

294 Пригадай таблиці множення на 4 і на 5. Запиши всі рівності виду $4 \cdot \square = 5 \cdot \square$ з цих таблиць.

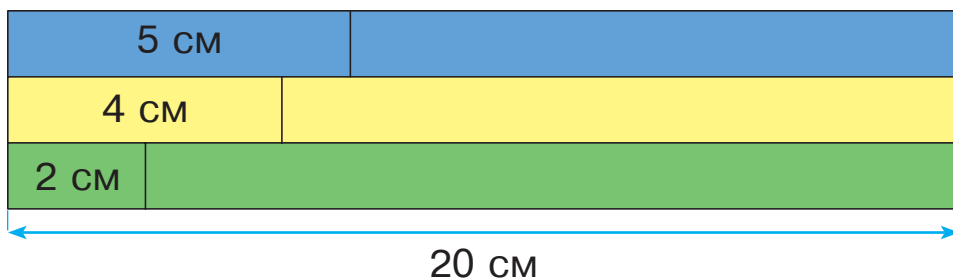
295 За допомогою таблиці ділення на 5 і таблиці множення на 3 обчисли всі можливі такі вирази.

$$\square\square : 5 \cdot 3$$

296 Запиши кожне число у вигляді суми доданків, один із яких ділиться на 5 без остачі, а другий є остачею.
Зразок. $27 = 25 + 2$

19, 27, 18, 29, 13, 17.

297 Три однакові за довжиною доріжки виклали синіми, жовтими і зеленими деталями. У якій доріжці найбільше деталей?

298

A	B	K	Л	C	O	I	T
2	3	4	5	6	7	8	9

$30 : 5 = \square \square$

$18 : 3 = \square \square$

$24 : 4 = \square \square$

$12 : 4 = \square \square$

$7 : 1 = \square \square$

$27 : 3 = \square \square$

$40 : 5 = \square \square$

$15 : 5 = \square \square$

$16 : 2 = \square \square$

$18 : 2 = \square \square$

$8 : 4 = \square \square$

$15 : 3 = \square \square$

299

Додай числа, а тоді заміни додавання множенням.

$4 + 4 + 4$

$5 + 5 + 5 + 5$

$6 + 6 + 6 + 6 + 6$

300

Повтори таблицю множення числа 6 і таблицю ділення на 6.

$6 \cdot 2 = 12$

$6 \cdot 3 = 18$

$6 \cdot 4 = 24$

$6 \cdot 5 = 30$

$6 \cdot 6 = 36$

$6 \cdot 7 = 42$

$6 \cdot 8 = 48$

$6 \cdot 9 = 54$

$12 : 6 = 2$

$18 : 6 = 3$

$24 : 6 = 4$

$30 : 6 = 5$

$36 : 6 = 6$

$42 : 6 = 7$

$48 : 6 = 8$

$54 : 6 = 9$

301

a		7		3		9		5		4		2		8		6
$a \cdot 6$																

c	2	4		1	2		4	2		3	6		1	8		4	8		3	0		5	4
$c : 6$																							

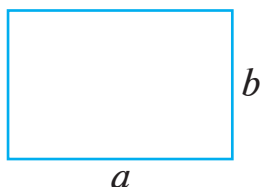
302 Що більше:

- 1) половина чи третина від числа 18?
- 2) половина від числа 10 чи третина від числа 27?
- 3) половина від числа 8 чи третина від числа 9?

303 Петрик купив 2 листівки, по 6 грн кожна. Скільки гривень здачі одержить хлопчик, якщо до каси подасть 20 грн?

304

Периметр прямокутника — це сума довжин його сторін.

P — периметр прямокутника
 a — його довжина
 b — його ширина

$$P = a + a + b + b$$

$$P = a \cdot 2 + b \cdot 2$$

$$P = (a + b) \cdot 2$$

Накресли прямокутник зі сторонами 4 см і 2 см. Знайди його периметр.

305

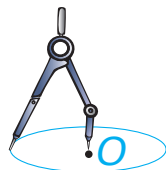
$$31 - 15 \quad 78 + 9 \quad 8 + 8 \quad 62 - 44 \quad 94 - 7 \quad 9 + 9$$

306

Маса шести однакових ящиків із помідорами 48 кг. Яка маса одного такого ящика?

307

Коло можна накреслити за допомогою циркуля. Точку O , навколо якої обертається циркуль, називають **центром** кола. Накресли три кола з радіусами відповідно 1 см, 2 см, 3 см. Знайди їхні діаметри.

308 Коробка цукерок коштує 54 грн, а пачка печива у 6 разів дешевша. Скільки гривень коштують печиво і цукерки разом?

309 $6 \cdot 8 - 12$ $54 : 6 \cdot 5$ $6 \cdot 9 - 36$ $(40 + 8) : 6$

 $6 \cdot 4 + 64$ $12 : 6 \cdot 2$ $6 \cdot 7 - 16$ $(36 - 6) : 6$

ДОБА, ГОДИНА, ХВИЛИНА, СЕКУНДА

310

$6 \cdot 6$	$6 \cdot 9$	$4 \cdot 8$	$35 : 5$	$24 : 6$	$20 : 4$
$4 \cdot 6$	$5 \cdot 7$		$36 : 6$	$40 : 5$	

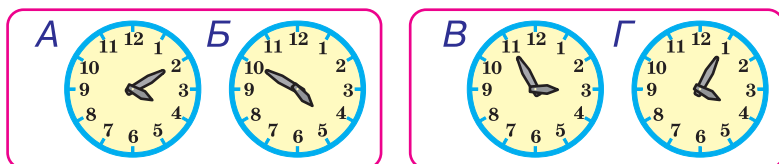
311 Пригадай, що таке доба. Скільки у добі годин? у годині хвилин?

В 1 добі 24 години.
В 1 годині 60 хвилин.
В 1 хвилині 60 секунд.

1 доба = 24 год
1 год = 60 хв
1 хв = 60 с

312 Цей годинник показує 3-тю годину, 5 хвилин і 10 секунд.

На які числа вказуватиме хвилинна стрілка кожного годинника через 20 хвилин?

313

a																			
$a \cdot 6$	2	4	5	4	3	0	4	2	1	2	4	8	1	8	3	6			

314 Коробка із цукерками коштує 27 грн. Денис заплатив третину її вартості, а Яринка — решту. Скільки грошей заплатила кожна дитина?

315 $27 : 3$ $48 : 6$ $35 : 5$ $32 : 4$ $21 : 3$ $54 : 6$

- 316 У саду посадили 18 саджанців яблунь у 3 ряди, порівну в кожному, та ряд саджанців вишень. Скільки саджанців вишень посадили, якщо їх було на 5 більше, ніж саджанців яблунь в одному ряду? Який із поданих виразів є розв'язанням задачі?
- а) $18 : 3 - 5$; б) $18 : 3 + 5$; в) $3 \cdot 5 + 18$.

- 317 Прочитай літери в порядку виконання дій. Отримаєш слово. $\text{I} \quad \text{P} \quad \text{K}$
 $\square : (\square - \square) + \square$

318 $4 \cdot 5 + 36$ $\square$ $2 \cdot 6 + 19$ $35 : 5 \cdot 2$ $\square$ $48 : 6 + 6$
 $3 \cdot 3 + 48$ $\square$ $62 - 5 \cdot 6$ $36 : 6 \cdot 4$ $\square$ $54 - 24 : 6$

- 319 Накресли два кола з радіусами відповідно 2 см і 4 см. Намалюй на кожному з них циферблат годинника і стрілками вкажи час, коли ти прокидаєшся і коли лягаєш спати.

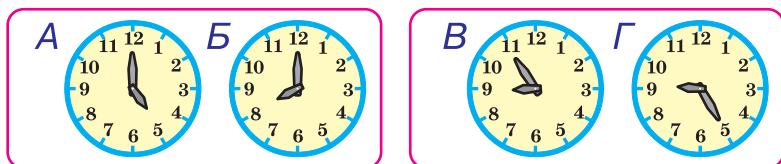
- 320 У Павлика 18 дисків із мультфільмами, а в Юлі — втричі менше. На скільки менше дисків із мультфільмами має Юля, ніж Павлик?

321 $14 : 2 \cdot 6$ $30 : 5 \cdot 6$ $36 : 6 \cdot 2$ $10 : 5 \cdot 6$
 $25 : 5 \cdot 6$ $24 : 6 \cdot 3$ $15 : 5 \cdot 6$ $12 : 6 \cdot 3$

322 $6 \cdot 8$ $5 \cdot 7$ $3 \cdot 7$ $42 : 6$ $16 : 4$ $12 : 4$
 $6 \cdot 3$ $4 \cdot 9$ $25 : 5$ $18 : 6$

323 $\begin{array}{|c|c|c|c|c|} \hline : 4 & 20 & - & 12 & + & 28 & = & \\ \hline \cdot 6 & & - & & + & & = & \\ \hline & & - & & + & & = & \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{|c|c|c|c|c|} \hline : 4 & 32 & - & 24 & + & 8 & = & \\ \hline \cdot 6 & & - & & + & & = & \\ \hline & & - & & + & & = & \\ \hline \end{array}$

An analog clock with a yellow face and a blue border. The hour hand is between 6 and 7, and the minute hand is pointing at 11. The time shown is 6:55.

325

326

327

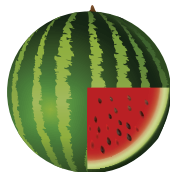
328

329

330

$$A : 5 = B$$

331

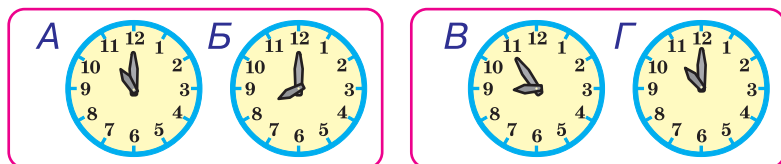

332 У Костиковій іграшковій армії 28 піхотинців, вершників — у 4 рази менше, ніж піхотинців, а моряків — на 4 менше, ніж вершників. Скільки моряків у Костиковій армії?

333 $24 + 4 \cdot 6$ $36 - 36 : 6$ $72 + 6 \cdot 3$ $94 - 5 \cdot 6$
 $72 - 6 \cdot 9$ $84 - 24 : 6$ $96 - 6 \cdot 6$ $48 + 6 \cdot 4$

334 $6 \cdot 4$ $3 \cdot 9$ $6 \cdot 9$ $18 : 3$ $14 : 2$ $24 : 6$
 $5 \cdot 7$ $6 \cdot 7$ $30 : 6$ $16 : 4$

335 У кожній парі зображених годинників перший показує час до полудня, а другий — час після полудня. Скільки часу минуло між показами годинників А і Б? між показами годинників В і Г?

336 Розв'яжи рівняння.

$$x + 40 = 65$$

$$18 + x = 36$$

$$92 - x = 22$$

337 $99 - 19$ $54 + 6$ $25 + 25$ $11 + 39$ $48 + 32$ $37 + 23$

338 Виконай дії за зразком.

Зразок.

$$1 \text{ м} - 1 \text{ дм} = \square\square \text{ дм}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$$

$$10 \text{ дм} - 1 \text{ дм} = 9 \text{ дм}$$

$$6 \text{ м} - 5 \text{ дм} = \square\square \text{ дм}$$

$$5 \text{ дм} - 3 \text{ см} = \square\square \text{ см}$$

$$4 \text{ дм} - 2 \text{ см} = \square\square \text{ см}$$

339

a																			
$a \cdot 6$	4	8	5	4	1	8	3	0	4	2	1	2	2	4	3	6			

ЗМІСТ

I. Повторення вивченого за 2 клас. Сотня	4
II. Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел	15
III. Дослідження таблиць множення і ділення чисел 2–6	22
Ділення з остачею	33
Доба, година, хвилина, секунда	53
Порівняння величин і чисел	60
IV. Дослідження таблиць множення і ділення чисел 7–9	70